

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000377030

Datum
10 juni 2025

Opgesteld door
[Redacted]

Samengewerkt met
D&B, CZW

Bijlage(n)
3

Aan
Van

M BZK
DGDOO en DGOBDR

nota

Beslisnota kabinetsappreciatie GRECO nalevingsverslag
vijfde evaluatieronde

Aanleiding

- Bij de plenaire GRECO-vergadering van maart jl. is het Nederlandse nalevingsrapport vastgesteld.
- Dit rapport wordt via een Kamerbrief inhoudende een kabinetsappreciatie van het rapport aan de Tweede Kamer aangeboden.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd de bijgaande Kamerbrief te ondertekenen ter verzending.

Kern

- Bij de plenaire GRECO-vergadering van maart jl. is het Addendum bij het Tweede Nalevingsverslag uit de vijfde GRECO-evaluatieronde vastgesteld. U bent reeds geïnformeerd over de inhoud van dit nalevingsverslag.
- Het nalevingsverslag is gebaseerd op de Nederlandse voortgangsinformatie die eind september '24 naar GRECO verstuurd is. Deze informatie is in december '24 ook met de Tweede Kamer gedeeld.
- Het nalevingsverslag wordt via een Kamerbrief inhoudende een kabinetsappreciatie van het rapport aan de Tweede Kamer aangeboden.
- De vijfde GRECO-evaluatieronde ziet op het integriteitsbeleid van bewindspersonen en het integriteitsbeleid van de Politie en KMar. Derhalve wordt de kabinetsappreciatie mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid en de Minister van Defensie verstuurd.
- De Kamerbrief met de kabinetsappreciatie bevat de 16 aanbevelingen die aan Nederland zijn gedaan (8 aan BZK, 8 aan J&V/Def) alsook GRECO's oordeel over de status van implementatie van de aanbevelingen en vervolgstappen die worden gezet om aanbevelingen te implementeren.

Toelichting

- BZK is namens Nederland het eerste aanspreekpunt voor GRECO en onderhoudt het contact met het secretariaat. Inhoudelijk bent u enkel verantwoordelijk voor de acht aanbevelingen voor bewindspersonen.
- Het regeerprogramma stelt dat de GRECO-aanbevelingen die zien op het integriteitsbeleid van bewindspersonen worden uitgevoerd.
- Van de 16 aanbevelingen heeft Nederland 7 volledig geïmplementeerd: 6 door J&V/Def, 1 door BZK. GRECO stelt derhalve dat Nederland de aanbevelingen onvoldoende heeft geïmplementeerd.

- GRECO heeft 8 aanbevelingen gedaan over het integriteitsbeleid van bewindspersonen. Het Addendum bij het Tweede Nalevingsverslag stelt dat 1 aanbeveling volledig geïmplementeerd is, 6 aanbevelingen gedeeltelijk geïmplementeerd zijn en 1 niet geïmplementeerd is.
- De Kamerbrief benoemt ook dat conform GRECO's reglement van orde, gezien Nederland momenteel minder dan 2/3^e van de aanbevelingen volledig geïmplementeerd heeft, de SG van de Raad van Europa een brief zal sturen aan de Nederlandse Minister van BZ om aandacht te vestigen op het feit dat meer vooruitgang geboekt dient te worden. De kamerbrief stelt dat het kabinet het belang van blijvende inzet voor het integriteitsbeleid van bewindspersonen onderschrijft.
- Onderstaand volgt een beknopt overzicht van de belangrijkste informatie uit de kabinetsappreciatie, waaronder de 8 aanbevelingen aangaande het integriteitsbeleid van bewindspersonen, GRECO's oordeel over de status van implementatie en de vervolgacties:
- Aanbeveling I: de ontwikkeling van een gecoördineerde strategie met betrekking tot de integriteit van bewindspersonen gebaseerd op een risicoanalyse.
 - Deze aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.
 - GRECO neemt kennis van bestaande beleidsmaatregelen m.b.t. integriteit van bewindspersonen (self-assessment risicoanalyse kandidaat-bewindspersonen, gedragscode voor bewindspersonen, wetsvoorstel regels vervolgfuncties bewindspersonen), alsook van de nota integriteit openbaar bestuur met daarin beleidsvoornemens en een planning ter verbetering van het openbare bestuur in brede zin en stelt dat dit positieve stappen zijn.
 - GRECO stelt echter dat een algemene strategie voor de integriteit van bewindspersonen nog ontbreekt.
- Aanbeveling II: (i) De ontwikkeling van een integrale gedragscode voor bewindspersonen en (ii) een toezicht- en sanctiemechanisme
 - Deze aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd: deel i is volledig geïmplementeerd, deel ii is niet geïmplementeerd.
 - De Gedragscode voor Bewindspersonen voldoet aan deel i van deze aanbeveling. GRECO stelt dat een systeem van toezicht en handhaving ontbreekt. In november 2022 is door de Raad van State voorlichting uitgebracht, waarin het stelt dat het instellen van een externe autoriteit belast met toezicht en handhaving van de gedragscode een ingrijpende wijziging zou zijn van het staatsbestel. Het kabinet acht intern toezicht lastig verenigbaar met het staatsbestel, gezien de minister-president primus inter pares is, en een toezichthoudende/handhavende rol voor de vertrouwensfunctionarissen ook niet passend zou zijn. Ook is een eerdere motie van Van Baarle c.s. inzake intern toezicht en handhaving op de gedragscode verworpen.
- Aanbeveling III: (i) Vertrouwelijke begeleiding voor bewindspersonen omtrent integriteitstekwesties en (ii) vergroting van bewustwording van integriteitstekwesties bij bewindspersonen;
 - Deze aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.
 - Met de aanstelling van twee vertrouwensfunctionarissen voor bewindspersonen oordeelt GRECO dat deel i geïmplementeerd is. Tijdens de ministerraad op 4 juli 2025 zal een nadere

Onze referentie
2025-0000377030

Datum
10 juni 2025

kennismaking en gesprek met de vertrouwensfunctionarissen plaatsvinden met als doel verdere bewustwording op het gebied van mogelijke integriteitsvragen. Hiermee hoopt het kabinet de derde aanbeveling volledig te hebben geïmplementeerd.

Onze referentie
2025-0000377030
Datum
10 juni 2025

- Aanbeveling IV: (i) Het invoeren van regels en richtlijnen over de wijze waarop bewindspersonen in contact treden met lobbyisten en derden en (ii) het vergroten van de transparantie over de contacten en de onderwerpen;
 - Deze aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.
 - GRECO heeft kennisgenomen van bestaande regels en richtlijnen voor de omgang van bewindspersonen met lobbyisten en derden voortkomend uit de gedragscode voor bewindspersonen. Ook heeft GRECO kennisgenomen van het onderzoek naar de mate waarin de openbare agenda's en lobbyparagrafen inzicht bieden in de betrokkenheid van externen bij publieke besluitvorming. GRECO erkent de inzet om de transparantie en verantwoordingsplicht van lobbyisten en bewindspersonen te vergroten, maar oordeelt dat het werk hieraan nog niet is afgerond en de aanbeveling gedeeltelijk geïmplementeerd is.
 - De Kamerbrief benoemt dat het kabinet maatregelen heeft aangekondigd ter verbetering van de openbare agenda's van bewindspersonen en lobbyparagrafen, alsook dat er een stakeholdertraject plaatsvindt met belanghebbenden over de vereisten waaraan een eventueel lobby- of transparantieregister in Nederland zou moeten voldoen. U zult na a.s. zomer rapporteren aan de Kamer over de verbetermaatregelen op de bestaande instrumenten en over de uitkomsten van het stakeholdertraject.
- Aanbeveling V: De invoering van een verplichting om ad hoc melding te doen van een ontstane situatie waarin sprake is van belangenverstrengeling;
 - Deze aanbeveling is reeds naar tevredenheid geïmplementeerd.
- Aanbeveling VI: Het stellen van algemene regels over beperkingen bij de aanvaarding van vervolgfuncties door bewindspersonen;
 - Deze aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.
 - GRECO heeft er kennis van genomen dat het wetsvoorstel regels vervolgfuncties bewindspersonen ter behandeling is ingediend bij de Tweede Kamer en ziet dit als een positieve stap. GRECO benoemt hierbij het belang van handhavings- en toezichtsregels.
 - De Kamerbrief benoemt dat inmiddels de plenaire behandeling van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer plaatsgevonden heeft, waarbij het wetsvoorstel is aangenomen en dat het wetsvoorstel is ingediend bij de Eerste Kamer.
- Aanbeveling VII: (i) Een verplichting om periodiek in het openbaar opgave te doen van financiële belangen, (ii) overwegen om ook financiële gegevens van echtgenoten en afhankelijke familieleden in die opgave op te nemen en (iii) het instellen van een passend toetsingsmechanisme voor de opgaven;
 - Deze aanbeveling is niet geïmplementeerd.
 - GRECO is op de hoogte van het gesprek dat plaatsvindt tussen de formateur en kandidaat-bewindspersonen over relevante financiële en zakelijke belangen, alsook van de self-assessment risicoanalyse en de gedragscode voor bewindspersonen.

- GRECO is geïnformeerd over een brief van de Minister-President aan de Kamer inzake de omgang met financiële en zakelijke belangen van (aantredende) bewindspersonen, waarin het besluit wordt toegelicht om het bestaande kader tegen het licht te houden en waar nodig voorafgaand aan een volgende formatie te herzien. GRECO ziet op dit moment (nog) geen concrete vooruitgang t.a.v. deze aanbeveling en oordeelt dat deze niet geïmplementeerd is.
- Aanbeveling VIII: Actualisering van de wetgeving omtrent onderzoek en vervolging van ambtsmisbruik.
 - Deze aanbeveling is gedeeltelijk geïmplementeerd.
 - GRECO is geïnformeerd over de opvolging van de commissie Fokkens, wat stelt dat de wetgeving voor de opsporing, vervolging en berechting van overtredingen begaan door Kamerleden, ministers en staatssecretarissen gedurende hun ambtstermijn gemoderniseerd dient te worden. De wettelijke regeling wordt langs twee sporen herzien: Spoor I betreft aanpassingen in 'gewone' wetgeving, spoor II voorziet in een aanpassing van de Grondwet. Beide wetsvoorstellen zijn voor advies aanhangig gemaakt bij de Afdeling advisering van de Raad van State.
 - GRECO oordeelt dat dit een positieve ontwikkeling is. Gezien het traject nog niet is afgerond is aanbeveling VIII op dit moment gedeeltelijk geïmplementeerd.

Onze referentie
2025-0000377030

Datum
10 juni 2025

Politieke context

- De aanbevelingen van GRECO in de vijfde evaluatieronde krijgen veel aandacht in de Tweede Kamer.
- Het regeerprogramma benoemt dat GRECO-aanbevelingen die zien op het integriteitsbeleid van bewindspersonen worden uitgevoerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kamerbrief kabinetsappreciatie nalevingsverslag GRECO vijfde evaluatieronde	
2	GRECO nalevingsverslag vijfde evaluatieronde (ENG)	
3	GRECO nalevingsverslag vijfde evaluatieronde (NL)	